

En politisk röst. Mats Hjelmns "Vox" ger en känsla av vemod och hopp.

UTSTÄLLNING
MATS HJELM
"DELIVERANCE"
 HISTORISKA MUSEET
 VISAS T O M 18/9

Vad har KG Hammar, Bertolt Brecht och John Lee Hooker gemensamt? Alla figurerar de i Mats Hjelmns senaste videoverk "Deliverance", som visas som ett mäktigt panorama på Historiska museet.

Mats Hjelm har tidigare uppmärksammats för den videotrilogi han slutförde för ett par år sedan, en imponerande exposé över nutid och nära dåtid. I den första filmen, "White flight" från 1997, gjorde han en dubbling av material som hans pappa – som var dokumentärfilmare – tog under raskravallernas Detroit 1968 och av material han själv filmat på platsen trettio år senare. Också i det nya verket har han vävt in politiskt laddat arkivmaterial i det egna materialet. Som en ljudupptagning där Bertolt Brecht 1947 förhörs av den amerikanska kongressens Kommitté för oamerikansk verksamhet.

Den tjugo meter långa installationen är uppbyggd av fyra ihoplänkade videoprojektioner. Ibland löper materialet samman till en enda bild, ibland utgörs projektionen av flera parallella bilder. Här finns ingen början och inget slut, verket bygger

på en ömsom sammangående, ömsom förgrenande rörelse. Broar och vägar är filmade underifrån, vi rör oss i det urbana landskapets utkanter och industrimarker. När Brecht håller sitt försvarstal glider kameran långsamt längs ett stort grustag. Sedan: en man ser ut över en nattsvart sjö, ett vitt hopptorn träder fram som ett ljus i mörkret.

Resultatet är öppet och associativt, något som lätt blir en klyscha i konstsammanhang. Men hur finstiltta Hjelmns arbeten än kan framstå, så finns det en politik i valet av berättarstruktur. En aspekt som ibland kommer i bakgrunden av det mer direkt politiska innehållet i det material han använder.

DETTA ÄR EN GRUNDLÄGGANDE fråga hos många konstnärer: Hur talar man om något utan att förstärka de förenklingar, de maktstrukturer, som ligger inbäddade i språket? Om man till exempel vill diskutera den förenklade retorik som ett land använder sig av i politiska syften – i "Deliverance" är det inte svårt att läsa in paralleller mellan McCarthys bruk av begrepp som "antiamerikansk aktivitet" och vad som utspelar sig på den världspolitiska arena i dag – hur kan man göra det utan att förfalla till just förenklingar? Det är i den meningen valet av språk blir politiskt.

Filmen frammanar en känsla av melankolisk längtan, av vemod och sorg, kanske också hopp. John Lee Hookers "Tupelo blues" ljuder som en sorgesång över de fattigas öde vid "the mighty flood in Tupelo". I sin ensamhet får människan vända sig till Gud och steget är inte långt till KG Hammars nattvardsakt. Det är knappast heller en tillfällighet att verkets titel sammanfaller med John Boormans film "Deliverance" ("Den sista färden") från 1972.

MATS HJELM BESKRIVER själv verket som en reflektion över den senaste tidens händelser i världen – analogier är förstås flodvågen i Asien och efterspelet till terrorattacken 2001. Och som en del av det, en diskussion om religionens betydelse – personligt och politiskt – i en orolig tid.

Det är en balansakt. I sina senaste filmer har Mats Hjelm gått mot en allt större öppenhet, mot ett långsamt och alltmer poetisk tilltal. Det riskerar helt enkelt att bli för vackert, för undanlidande.

Men Hjelm hanterar sitt uttryck med säker hand, och det är utan tvivel ett mäktigt verk som inleder satsningen "Vox", där Historiska museet på allvar vill få in nutida konst i verksamheten. Det är trist att museet på grund av en trångsynt extern och intern kritik ska behöva försvara detta val med klyschor som "öppna upp för ett samtal mellan historia, nutid och framtid". Men vad tusan – det är vad konsten ofta gör.

MILOU ALLERHOLM
 konst@dn.se